

Ac

Sygn. akt III SK 28/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSN Dawid Miąsik (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa T S.A. z siedzibą w
przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki
o nałożenie kary pieniężnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 stycznia 2015 r.,
skargi kasacyjnej strony sporocho pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 19 września 2013 r., sygn. akt VI ACa 163/13, B-6

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (Prezes Urzędu) decyzją z 11 marca 2011 r. nałożył na T S.A. z/s w (wcześniej E. powód) karę pieniężną na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego za

stosowanie taryfy niezgodnie z określonymi w niej warunkami poprzez odmowę uznania przerw w dostarczaniu energii elektrycznej jako podstawy udzielenia bonifikat w odniesieniu do odbiorców posiadających umowy kompleksowe z powodem. Za stwierdzone naruszenie Prezes Urzędu wymierzył powodowi karę pieniężną w wysokości 1.000.000 zł.

Powód zaskarżył decyzję Prezesa Urzędu odwołaniem.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z 3 grudnia 2012 r., XVII AmE 78/11 oddalił odwołanie. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że na obszarze działania powoda, w szczególności na terenie działania oddziałów w B-

oraz w K , w styczniu 2010 r. występowały trudne warunki pogodowe. Utrzymujące się ponad 3 tygodnie zmienne warunki atmosferyczne, takie jak opady marznącego śniegu z deszczem przy ujemnej temperaturze, intensywne opady mokrego śniegu w połączeniu z porywistym wiatrem powodującym zawieje i zamiecie, jak również intensywne zjawisko szadzi, spowodowały masowe szkody w infrastrukturze na terenie Małopolski i Śląska, w tym w infrastrukturze energetycznej i telekomunikacyjnej oraz w drzewostanie. Zjawiska te były przyczyną utrzymujących się długotrwałe, wielodniowych zagrożeń dla urządzeń energetycznych, efektem czego były rozległe zniszczenia elementów sieci elektroenergetycznej, co skutkowało przerwami w dostawie energii elektrycznej do odbiorców, trwającymi w niektórych rejonach nawet do trzech tygodni.

W okresie tym powód stosował taryfę dla energii elektrycznej zatwierdzoną przez Prezesa Urzędu. W pkt 5.1 taryfy zatwierdzonej decyzją z 15 stycznia 2009 r. oraz w pkt 4.4.1 taryfy zatwierdzonej decyzją z 23 grudnia 2009 r. znajdowało się następujące postanowienie: „Za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym, odbiorcom końcowym na ich pisemny wniosek przysługują bonifikaty ustalone w sposób określony w § 37 ust. 1 i § 37a rozporządzenia taryfowego”.

Na skutek sygnałów od odbiorców energii elektrycznej odnośnie nieotrzymania bonifikat w związku z przekroczeniem dopuszczalnego czasu przerw w dostawach energii elektrycznej, pismem z 30 marca 2010 r. Prezes Urzędu wszczął postępowanie w sprawie wymierzenia kary pieniężnej na podstawie art. 56

ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego w związku z podejrzeniem stosowania przez powoda taryfy w sposób niezgodny z określonymi w niej warunkami przez odmowę uznania przerw w dostarczaniu energii elektrycznej jako podstawy udzielenia bonifikat w odniesieniu do odbiorców posiadających umowy kompleksowe.

Uznając odwołanie powoda za niezasadne Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdził, że spełnione zostały przesłanki zastosowania art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego z uwagi na treść pkt 5.1 i 4.4.1 obu taryf stosowanych przez powoda, § 37 ust. 1 oraz § 37a rozporządzenia taryfowego oraz fakt odmowy wypłaty bonifikat 720 odbiorcom, pomimo iż złożyli oni pisemne wnioski z uwagi na to, że okres przerwy w dostawie energii elektrycznej był dłuższy od przewidzianego w § 40 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego (Dz.U. z 2007 r. Nr 93, poz. 623, ze zm., rozporządzenie systemowe). Według Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów odmowa przyznania bonifikat odbiorcom, którzy złożyli stosowne wnioski, jest stosowaniem taryfy niezgodnie z określonymi w niej warunkami. Zdaniem Sądu pierwszej instancji Prezes Urzędu nie dokonał w decyzji ustalenia w zakresie istnienia i zasadności roszczeń cywilnoprawnych odbiorców energii. Organ poprzestał na ustalaniu, czy powód zastosował się do pkt 5.1 taryfy zatwierdzonej decyzją Prezesa Urzędu z 15 stycznia 2009 r. oraz pkt 4.4.1 taryfy zatwierdzonej decyzją Prezesa Urzędu z dnia 23 grudnia 2009 r. Ustalenie takie mieściło się w zakresie kompetencji Prezesa Urzędu. W ocenie Sądu Okręgowego zamieszczenie w pkt 5.1 oraz pkt 4.4.1 stosowanych przez powoda taryf przywołanego powyżej sformułowania nie pozostawia wątpliwości, że przyznawanie bonifikaty za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej, określonych w rozporządzeniu systemowym, jest jednym z warunków taryfy. Nie ma znaczenia, czy warunki określone w taryfie zostały wprowadzone do niej w wykonaniu określonych przepisów prawa. Jeżeli określone postanowienie zostało wprowadzone wyłącznie z woli sporządzającego taryfę przedsiębiorstwa energetycznego, to obowiązujący w tym zakresie warunek musi być przestrzegany przez to przedsiębiorstwo. Przepis art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego ma na celu ochronę relacji cywilnoprawnej pomiędzy przedsiębiorstwem energetycznym a

odbiorcą energii w zakresie przestrzegania przez to przedsiębiorstwo ustalonych przez siebie warunków. Sąd Okręgowy nie podzielił także stanowiska powoda, zgodnie z którym bonifikata jest karą ustawową lub karą umowną oraz że ma charakter odszkodowawczy. Bonifikata zmniejsza bowiem wysokość świadczenia pieniężnego w związku z wykonaniem świadczenia rzeczowego niższej jakości.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego apelacją w całości.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 19 września 2013 r., VI ACa 163/13 zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że zmienił decyzję Prezesa Urzędu w zakresie dotyczącym kary pieniężnej, obniżając jej wysokość do kwoty 300.000 zł. W pozostałym zakresie odwołanie powoda i jego apelację oddalił oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Odnosząc się do zarzutu, że odmowa wypłaty bonifikaty może być kwalifikowana jako stosowanie taryfy niezgodnie z jej warunkami, Sąd drugiej instancji odwołał się do definicji ustawowej taryfy jako zbioru cen i stawek opłat oraz warunków ich stosowania, opracowanego przez przedsiębiorstwo energetyczne i wprowadzonego w trybie określonym ustawą jako obowiązujący dla określonych w nim odbiorców. Na powodzie ciąży obowiązek ustalenia taryfy, która podlega zatwierdzeniu przez Prezesa Urzędu. Szczegółowe zasady ukształtowania taryfy zostały określone na podstawie art. 46 ust. 3 Prawa energetycznego w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz.U. Nr 128, poz. 895, ze zm., rozporządzenie taryfowe). Zgodnie z § 5 ust. 3 tego rozporządzenia przedsiębiorstwo energetyczne [...] zawiera w taryfie [...] sposób ustalania bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców. Powód stosował dwie taryfy, w których w pkt 5.1 oraz pkt. 4.4.1 zamieszczono postanowienie o treści „Za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym, odbiorcom końcowym na ich pisemny wniosek przysługują bonifikaty ustalone w sposób określony w § 37 ust. 1 i § 37a rozporządzenia taryfowego”. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w § 37a rozporządzenia taryfowego określono nie tylko sposób obliczania bonifikaty, ale także warunek jej stosowania, jakim jest wystąpienie

przerwy w dostawie energii elektrycznej. Nie można zatem zgodzić się z twierdzeniem powoda, że taryfa określa wyłącznie sposób ustalania bonifikaty, tj. mechanizm obliczania jej wysokości, a nie przesłanki (okoliczności) uzasadniające wypłatę bonifikaty. Skoro taryfa powoda odsyła wprost do § 37a rozporządzenia taryfowego, w którym to przepisie określono nie tylko mechanizm obliczania bonifikaty, ale także przesłanki uzasadniające jej wypłatę, to odmowa wypłaty bonifikaty za niedostarczenie energii elektrycznej musi być oceniana pod kątem zgodności takiego zachowania z warunkami taryfy.

Sąd drugiej instancji nie uwzględnił także zarzutu dotyczącego wykroczenia Prezesa Urzędu poza swoje kompetencje i dokonywania oceny istnienia oraz zasadności roszczeń cywilnoprawnych. Zdaniem Sądu, stosowanie cen lub stawek opłat wyższych od zatwierdzonych w taryfie, tak samo jak odmowa udzielenia bonifikaty za niedostarczanie energii, skutkuje powstaniem po stronie odbiorcy roszczenia o zapłatę lub zwrot nadpłaconych kwot na podstawie umowy łączącej odbiorcę z powodem. Art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego byłby przepisem martwym gdyby uznać, że Prezes Urzędu oceniając stosowanie zawyżonych stawek opłat i cen w stosunku do cen określonych w taryfie każdorazowo dokonuje oceny istnienia i zasadności roszczenia cywilnoprawnego, a nie wypełnia obowiązki nałożone na niego na podstawie przepisów Prawa energetycznego.

Sąd drugiej instancji przyjął, że przedmiotem postępowania zakończonego wydaniem zaskarżonej decyzji była ocena działań powoda w zakresie przestrzegania warunków określonych w taryfie. Odpowiedzialność za naruszenie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego oderwana jest od stosunków obligacyjnych między powodem a odbiorcami końcowymi. Dlatego, mimo iż roszczenia o wypłatę bonifikaty mają charakter cywilnoprawny i mogą być dochodzone wyłącznie przed sądem powszechnym, nie pozbawia to Prezesa Urzędu kompetencji do oceny, czy odmowa wypłaty bonifikat stanowi naruszenie dyspozycji art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego.

Odnosząc się do problemu charakteru prawnego bonifikat Sąd Apelacyjny przyjął, że nie mają one charakteru odszkodowawczego i nie stosuje się do nich przepisów dotyczących odpowiedzialności odszkodowawczej. Bonifikaty należne odbiorcom zostały zagwarantowane przez ustawodawcę w art. 45a ust. 3 Prawa

energetycznego. Przepis ten nie wskazuje żadnych okoliczności pozwalających przedsiębiorstwu energetycznemu na zwolnienie się z obowiązku udzielenia bonifikaty. Strony nie mogą także odstąpić od sposobu ich ustalania w umowie. Z § 37a rozporządzenia taryfowego zawierającego unormowanie odnoszące się wprost do bonifikaty za przerwy w dostarczaniu energii wynikają dwie przesłanki powstania obowiązku udzielania tej bonifikaty: 1) wystąpienie przerwy w dostarczaniu energii oraz 2) przekroczenie dopuszczalnego czasu przerw określonego w umowie lub przepisach. Przyczyna przerwy w dostarczaniu energii nie ma wpływu na obowiązek wypłaty bonifikaty.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości.

Powód zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego w związku z § 37a rozporządzenia taryfowego poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji nieprawidłowe zastosowanie przez przyjęcie, że 1) odmowa wypłaty bonifikaty może stanowić stosowanie taryfy niezgodnie z jej warunkami, gdyż zapisy w taryfach powoda odsyłały do § 37a rozporządzenia taryfowego, co powoduje, że obowiązek wypłaty bonifikaty stanowił warunek taryfy w rozumieniu art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego; 2) Prezes Urzędu może stosując art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego samodzielnie, tj. niezależnie od sądów powszechnych, dokonać oceny, czy zaistniały przesłanki wypłaty bonifikaty na rzecz odbiorców; 3) bonifikata za przerwy w dostarczeniu energii stanowi obniżenie wynagrodzenia za niedostarczanie energii na skutek wystąpienia przerw dłuższych niż dopuszczone przepisami prawa. Ponadto powód zarzucił naruszenie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego poprzez nieprawidłowe zastosowanie przez przyjęcie, że naruszenie przez powoda przepisów Prawa energetycznego było rezultatem jego zachowania, podczas gdy w niniejszej sprawie nie zachodziły przesłanki do nałożenia na powoda kary pieniężnej, gdyż ewentualne naruszenie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego nie było rezultatem jego zachowania, ale skutkiem niezależnych od niego okoliczności o charakterze zewnętrznym.

Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania powoda z dnia 31 marca 2011 r. od decyzji Prezesa Urzędu poprzez uchylenie decyzji w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji.

W uzasadnieniu podstaw skargi powód wskazał, że jego zdaniem przyjęte przez Sąd rozumienie „warunku taryfy” stanowi nieuprawnioną wykładnię rozszerzającą art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego, prowadzącą do objęcia nim obowiązków uregulowanych w przepisach prawa, których treść taryfy nie zawiera. Taryfa powoda określa jedynie sposób obliczania bonifikaty ale nie wskazuje przesłanek uzasadniających jej wypłatę, które są określone ustawowo. Dlatego obowiązku wypłaty bonifikaty nie można uznać za warunek taryfy. Przepis § 37a rozporządzenia określa wyłącznie sposób ustalania wysokości bonifikaty. Według powoda art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego należy interpretować w ten sposób, że obejmuje on swym zakresem wyłącznie naruszenie przez przedsiębiorstwo energetyczne takich warunków taryfy, które zostały określone w samej taryfie. Przepis ten nie obejmuje swym zakresem naruszenia obowiązków wynikających z innych przepisów prawa, do których taryfa częściowo odsyła.

Wymagania, jakim powinna odpowiadać taryfa zostały określone w wydanym na podstawie art. 46 ust. 3 Prawa energetycznego rozporządzeniu taryfowym. Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 3 lit. a rozporządzenia taryfowego taryfa określa sposób ustalania bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej i standardów jakościowych obsługi odbiorców. Podobne unormowanie zawierał § 5 ust. 3 pkt 4 rozporządzenia taryfowego w odniesieniu do przedsiębiorstw dystrybucyjnych. Z powyższego powód wyprowadza założenie, że zamysłem prawodawcy było uwzględnienie w taryfach energii elektrycznej wyłącznie postanowień dotyczących sposobu ustalania bonifikat. Także wzór treści taryfy Operatora Systemu Dystrybucyjnego, publikowany przez Prezesa Urzędu od 2011 r. zawiera postanowienie dotyczące jedynie sposobu obliczania wysokości bonifikaty, Dlatego powód podnosi, że taryfy powoda obejmowały swymi warunkami wyłącznie sposób ustalania bonifikat, tj. postanowienia określające wysokość tych bonifikat. Dlatego za warunek stosowania taryfy nie można uznać przesłanek wypłaty bonifikaty za przekroczenie limitu przerw w dostawie energii elektrycznej, a co za tym idzie obowiązku wypłaty tych bonifikat, których taryfa nie reguluje. Zdaniem powoda do objęcia zakresem zastosowania art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego zachowania powoda niewystarczające jest odesłanie do § 37a rozporządzenia taryfowego, zawarte w taryfie powoda. Z odesłania tego Sąd

drugiej instancji wyprowadził założenie, zgodnie z którym w przepisie tym określono nie tylko sposób obliczania bonifikaty, ale także przesłanki jej wypłaty. Powód wskazuje, że zgodnie z delegacją ustawową z art. 46 ust. 3 Prawa energetycznego rozporządzenie taryfowe powinno określać sposób ustalania bonifikat. Ponadto, bonifikaty przysługują nie za jakiegokolwiek przerwanie dostaw, lecz jedynie za przerwy przekraczające limity określone w § 40 rozporządzenia systemowego. Dlatego należy przyjąć, że § 37a rozporządzenia taryfowego z 2007 r. regulował wyłącznie sposób obliczania bonifikaty za przerwy w dostawie energii. Same przesłanki wypłaty bonifikaty wynikają zaś nie z rozporządzenia taryfowego, lecz z rozporządzenia systemowego. W uzasadnieniu powyższych wywodów powód dodatkowo odwołał się do poglądów wyrażonych w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 6 października 2011 r., III SK 18/11, których zastosowanie w niniejszej sprawie prowadzi do wniosku, że niewypełnienie obowiązków, które nie wynikają z zatwierdzonej taryfy nie może być kwalifikowane jako stosowanie taryfy niezgodnie z jej warunkami.

W dalszej kolejności powód podnosi, że stosując art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego Prezes Urzędu nie może samodzielnie oceniać, czy spełnione zostały przesłanki wypłaty bonifikaty na rzecz odbiorców. Roszczenie o wypłatę bonifikaty ma charakter cywilnoprawny i może być dochodzone wyłącznie przed sądem powszechnym. Wywodzenie takiej kompetencji z art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego stanowi nieuprawnioną wykładnię rozszerzającą tego przepisu. Bonifikatę należy traktować jako karę ustawową, zatem nie jest ona należna gdy przerwy w dostarczaniu energii były następstwem okoliczności, za które przedsiębiorstwo energetyczne nie ponosi odpowiedzialności. Zdaniem powoda w przypadku przyjęcia założenia interpretacyjnego, zgodnie z którym art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego znajduje zastosowanie do zachowania powoda polegającego na odmowie wypłaty bonifikaty za przekroczenie dopuszczalnego limitu przerwy w dostarczaniu energii, Prezes Urzędu byłby uprawniony do nałożenia kary pieniężnej na powoda wyłącznie w przypadku uprzedniego stwierdzenia przez sądy powszechne w indywidualnych sprawach pomiędzy odbiorcami energii a powodem o zapłatę bonifikaty, że bonifikata ta była rzeczywiście należna.

Prezes Urzędu w odpowiedzi na skargę kasacyjną powoda, powielając argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, wniósł o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Niniejsza sprawa dotyczy kary pieniężnej nałożonej na powoda przez Prezesa Urzędu na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego. Przepis art. 56 ust. 1 Prawa energetycznego składa się z kilkunastu punktów, w których enumeratywnie ustawodawca wymienił delikty, za naruszenie których Prezes Urzędu uprawniony jest do nałożenia na przedsiębiorstwo energetyczne kary pieniężnej. Kazyistyka poszczególnych deliktów powoduje, że kara pieniężna może zostać wymierzona przedsiębiorstwu energetycznemu wyłącznie za takie zachowanie, które odpowiada przesłankom hipotezy jednej z norm sankcjonujących wynikających z art. 56 ust. 1 Prawa energetycznego. W przeciwieństwie do prawa ochrony konkurencji, gdzie kompetencja do nałożenia kary pieniężnej łączy się z naruszeniem ogólnie sformułowanego zakazu praktyk ograniczających konkurencję czy zakazu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w Prawie energetycznym karze podlega tylko takie naruszenie obowiązków przewidzianych w tej ustawie, które prawodawca wymienił w przepisach zawierających normy sankcjonujące. W orzecznictwie Sądu Najwyższego w sprawach regulacyjnych można już mówić o utrwalonej linii orzeczniczej, zgodnie z którą przepisy normujące administracyjne kary pieniężne podlegają wąskiej wykładni (wyrok Sądu Najwyższego z 6 października 2011 r., III SK 18/11).

W niniejszej sprawie na powoda została nałożona kara pieniężna na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego za zachowanie polegające na niewypłacaniu odbiorcom energii bonifikat za przerwy w dostawach energii. Obowiązek wypłaty powyższych bonifikat wynika z art. 45a ust. 3 Prawa energetycznego oraz § 37a rozporządzenia taryfowego. Zgodnie z art. 45a ust. 3 Prawa energetycznego przedsiębiorstwo energetyczne udziela upustów lub bonifikat za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców w wysokości określonej w taryfie lub w umowie. Standardy te zostały określone w

przepisach wykonawczych do Prawa energetycznego. Zgodnie z art. 46 ust. 3 Prawa energetycznego Minister właściwy do spraw gospodarki został upoważniony do wydania rozporządzenia określającego szczegółowe zasady kształtowania i kalkulacji taryf dla energii elektrycznej oraz szczegółowe zasady rozliczeń w obrocie energią elektryczną. Stosownie do art. 46 ust. 4 pkt 7 Prawa energetycznego rozporządzenie powinno określać sposób rozliczeń z odbiorcami, zaś zgodnie z pkt 8 sposób ustalania bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej i standardów jakościowych obsługi odbiorców. W wykonaniu powyższego upoważnienia w § 37 rozporządzenia taryfowego wskazano sposób obliczenia bonifikaty za niedotrzymanie „określonych w odrębnych przepisach, dopuszczalnych poziomów odchylenia napięcia od napięcia znamionowego”. Natomiast w § 37a rozporządzenia taryfowego wskazano, że odbiorcy energii przysługują bonifikata za okres, w którym wystąpiła przerwa w dostarczaniu energii oraz uregulowano sposób obliczania tej bonifikaty „za każdą niedostarczaną jednostkę energii”, przy czym należało uwzględnić czas dopuszczalnych przerw określony w umowie lub odrębnych przepisach. Takim przepisem jest § 40 rozporządzenia systemowego, w którym zawarto regulację dotyczącą rodzajów przerw w dostarczaniu energii elektrycznej. Przepis ten definiuje jedynie, jakie rodzaje przerw należy wyróżnić w zależności od przyczyny (planowane, nieplanowane) oraz w zależności od czasu trwania (przemijające, krótkie, długie, bardzo długie oraz katastrofalne). Przepis ten określa także dopuszczalny czas trwania przerw planowych i nieplanowych dla poszczególnych kategorii odbiorców. Z kolei w § 38 rozporządzenia taryfowego wskazano, że odbiorcom przysługują bonifikaty w przypadku niedotrzymania standardów jakościowych obsługi oraz uregulowano wysokość tych bonifikat za enumeratywnie wyliczone postaci naruszeń konkretnych standardów obsługi.

Przepisy Prawa energetycznego ograniczają się do przyznania odbiorcom energii prawa do bonifikaty za niedotrzymanie pewnych standardów przez przedsiębiorstwo energetyczne. Z kolei przepisy rozporządzenia taryfowego w związku z przepisami rozporządzenia systemowego precyzują te standardy, konkretyzując podstawę faktyczną bonifikaty oraz zasady ustalania jej wysokości (§ 37, § 37a, § 38 oraz § 39 rozporządzenia taryfowego). Rozporządzenie taryfowe

rozdziela przy tym bonifikaty za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii (§ 37), za niedostarczenie energii (§ 37a) oraz za niedotrzymanie określonych standardów obsługi (§ 38). Jak przyjęto w uchwale Sądu Najwyższego z 18 września 2014 r., III SZP 1/14 przepis § 37a rozporządzenia taryfowego stanowi o dwóch przesłankach powstania obowiązku udzielenia tej bonifikaty. Pierwszą jest wystąpienie przerw w dostarczaniu energii elektrycznej, a drugą przekroczenie dopuszczalnego czasu przerw w dostarczaniu tej energii określonego w umowie lub odrębnych przepisach.

Z powyższego wynika, że zarówno prawo odbiorcy do uzyskania bonifikaty, jak i obowiązek przedsiębiorstwa energetycznego do jej wypłaty, wynikają z przepisów prawa. Ich samoistnym źródłem nie jest taryfa przedsiębiorstwa energetycznego, co ma tę konsekwencję, że obowiązek wypłaty bonifikaty oraz jego przesłanki „nie wynikają” z taryfy. Należy mieć jednak na względzie, że w niniejszej sprawie kara pieniężna została wymierzona powodowi na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego, stanowiącego o stosowaniu taryfy w sposób niezgodny z określonymi w niej warunkami. Dlatego Sąd Apelacyjny trafnie przyjął, że przepis art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego znajduje zastosowanie, gdy przedsiębiorstwo energetyczne nie stosuje się do jakiegokolwiek warunku określonego w opracowanej przez siebie i zatwierdzonej przez Prezesa Urzędu taryfie. Nie ma znaczenia, czy warunek ten został wprowadzony do taryfy dobrowolnie przez przedsiębiorstwo energetyczne, czy też jego wprowadzenie do treści taryfy wynikało z konieczności wykonania obowiązków przedsiębiorstwa energetycznego wynikających z Prawa energetycznego i aktów wykonawczych, bądź decyzji regulatora rynku. Zmierzająca w przeciwnym kierunku argumentacja powoda, oparta na wyroku Sądu Najwyższego z 6 października 2011 r., III SK 18/11 jest chybiona. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy interpretował art. 56 ust. 1 pkt 12 Prawa energetycznego, przewidujący karę pieniężną za niewykonanie „obowiązku wynikającego z koncesji”. Poglądy prawne wyrażone w sprawie III SK 18/11 nie mają bezpośredniego znaczenia dla wykładni i stosowania art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego, ponieważ przepisy art. 56 ust. 1 pkt 12 oraz art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego są inaczej sformułowane. Podczas gdy art. 56 ust. 1 pkt 12 Prawa energetycznego stanowi o obowiązku „wynikającym” z decyzji

koncesyjnej (co stanowiło dla Sądu Najwyższego asumpt dla przyjęcia założenia, zgodnie z którym to decyzja koncesyjna, a nie przepisy Prawa energetycznego, muszą być źródłem obowiązku, za niewykonanie którego można nałożyć karę na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 12 Prawa energetycznego), przepis art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego stanowi o „stosowaniu taryfy niezgodnie z jej warunkami”. Dlatego art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego nie można interpretować w ten sposób, że w przepisie tym chodzi wyłącznie o warunki stosowania taryfy określone w samej taryfie, dla których to warunków taryfa jest autonomicznym źródłem, z wyłączeniem postanowień taryfy dotyczących kwestii, których potrzeba regulacji w taryfie wynika z przepisów Prawa energetycznego i aktów wykonawczych. Sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął zatem, że wszystkie prawa i obowiązki przedsiębiorstwa energetycznego oraz odbiorcy energii określone w taryfie są „warunkami stosowania taryfy” w rozumieniu art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego, niezależnie od tego, czy powielają one treść unormowań Prawa energetycznego czy przepisów wykonawczych. W obrocie z odbiorcami energii przedsiębiorstwo takie jak powód posługuje się taryfą, a odbiorcy końcowi nie mają obowiązku znać praw i obowiązków wynikających z Prawa energetycznego. W art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego nie chodzi zaś o „obowiązki wynikające z taryfy” dla przedsiębiorstwa takiego jak powód, lecz o warunki, na jakich powód będzie dostarczał energię i rozliczał się za świadczone usługi z odbiorcami końcowymi (odbiorcami mającymi podpisaną umowę kompleksową).

Sąd Najwyższy w pełni podziela także stanowisko Sądu Apelacyjnego w Warszawie, zgodnie z którym bonifikata za przerwy w dostarczaniu energii nie ma charakteru odszkodowawczego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania i nie stosuje się do niej przepisów dotyczących odpowiedzialności odszkodowawczej. Stanowisko wyrażone w tym zakresie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku koresponduje z poglądami prawnymi zawartymi w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 18 września 2014 r., III SZP 1/14. Sąd Najwyższy przyjął w niej, że przewidziane w art. 45a ust. 3 Prawa energetycznego bonifikaty przysługują odbiorcom energii bez względu na przyczyny nienależytego wykonania zobowiązania umownego przez przedsiębiorstwo energetyczne. Dlatego udzielenie bonifikaty jest obligatoryjne w przypadku zgłoszenia przez odbiorcę

końcowego stosownego wniosku, wynikającego z niedostarczenia (zwłaszcza przez okres wielu dni) energii elektrycznej, niezależnie od przyczyn niewykonania tego zobowiązania. Regulacja § 37a rozporządzenia taryfowego uniezależnia wypłatę bonifikaty od przyczyny przerw w dostawie energii elektrycznej, zaś brak wskazania okoliczności wyłączających obowiązek udzielenia bonifikaty wskazuje na to, że ma on charakter bezwzględny. Zdaniem Sądu Najwyższego celem przepisu § 37a rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną jest zmotywowanie przedsiębiorstwa energetycznego do świadczenia usług o jak najlepszej jakości, a w przypadku wystąpienia awarii sieci energetycznej – jak najszybszego usunięcia awarii i wznowienia dostarczania energii elektrycznej. Taki charakter wspomnianych bonifikat znajduje uzasadnienie w akcentowanym już w orzecznictwie Sądu Najwyższego społecznym i cywilizacyjnym znaczeniu dostępu odbiorców do energii elektrycznej (m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 21 września 2010 r., III SK 12/10). Brak energii, a tym bardziej brak długotrwały, zwłaszcza na terenach poza obszarem miast wiąże się dla odbiorców energii z bardzo poważnymi utrudnieniami i uciążliwościami, których rekompensacie mają służyć bonifikaty, o których mowa w art. 45a ust. 3 Prawa energetycznego.

Ponieważ zgodnie z powyższymi zapatrywaniami, bonifikaty za niedostarczenie energii przysługują niezależnie od okoliczności, z powodu których dostarczanie energii zostało wstrzymane, brak podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego przez zezwolenie Prezesowi Urzędu na samodzielne, to jest niezależne od sądów powszechnych, dokonywanie oceny, czy istniały przesłanki wypłaty bonifikaty za niedostarczenie energii na rzecz odbiorców końcowych. Przepis art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego upoważnia Prezesa Urzędu do nakładania kary pieniężnej w przypadku stwierdzenia, że przedsiębiorstwo energetyczne stosuje taryfę niezgodnie z określonymi w niej warunkami. Korzystając z tej kompetencji Prezes Urzędu uprawniony jest do samodzielnego weryfikowania zachowania przedsiębiorstwa energetycznego w zakresie determinowanym przez warunki stosowania taryfy i może oceniać, czy przedsiębiorstwo postępuje w sposób zgodny z tymi warunkami.

Sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął, że w niniejszej sprawie nie chodzi o rozstrzygnięcie kwestii, czy konkretnemu odbiorcy końcowemu przyłączonemu do sieci powoda przysługuje bonifikata za niedostarczenie energii w konkretnej wysokości, wynikającej z taryfy powoda lub przepisów prawa. Niniejsza sprawa dotyczyła tego, czy powód stosował przygotowaną przez siebie i zatwierdzoną przez Prezesa Urzędu taryfę zgodnie z określonymi w niej warunkami. W sytuacji, gdy bonifikata, o której mowa w § 37a rozporządzenia taryfowego przysługuje niezależnie od przyczyny przerwy w dostarczaniu energii, organ regulacji energetyki w postępowaniu w sprawie nałożenia kary na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego weryfikuje jedynie, czy przedsiębiorstwo energetyczne stosuje się do postanowienia taryfy przewidującego wypłatę bonifikaty z tytułu niedostarczenia energii.

Sąd Najwyższy zważył jednak, że karze z art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego podlega wyłącznie stosowanie taryfy niezgodnie z określonymi w niej warunkami, a nie wadliwe ukształtowanie taryfy. Gdyby zatem obowiązek udzielania bonifikat oraz przesłanki realizacji tego obowiązku określały tylko przepisy Prawa energetycznego, bądź wydane na jego podstawie rozporządzenia, a nie postanowienia taryfy powoda, brak byłoby podstaw do zastosowania art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego.

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu nałożył na powoda karę za odmowę uznania przerw w dostarczaniu energii elektrycznej jako podstawy udzielenie bonifikat. Zachowanie to zostało zakwalifikowane przez Prezesa Urzędu jako naruszenie obowiązku stosowania taryfy zgodnie z określonymi w niej warunkami. W taryfach powoda, stosowanych w okresie relewantnym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, zawarte było postanowienie o treści: „Za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym, odbiorcom końcowym na ich pisemny wniosek przysługują bonifikaty ustalone w sposób określony w § 37 ust. 1 i § 37a rozporządzenia taryfowego”. Jest to jedyne postanowienie taryf wiążących powoda na przełomie 2009 i 2010 r., które zdaniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie zostało przez powoda naruszone w ten sposób, że nie uwzględniał on wniosków odbiorców końcowych o wypłatę bonifikaty, o której mowa w § 37a rozporządzenia taryfowego.

Z przywołanego postanowienia taryfy wynika, że odbiorcy energii przysługuje bonifikata „za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym”. Parametry jakościowe energii w rozumieniu rozporządzenia systemowego to parametry dotyczące napięcia dostarczanej energii. Przepis § 37a rozporządzenia taryfowego przewiduje zaś bonifikatę za „każdą niedostarczoną jednostkę energii”. W ocenie Sądu Najwyższego niedostarczenie energii należy traktować jako naruszenie standardu świadczenia usługi dystrybucyjnej, skoro zgodnie z art. 4 ust. 1 Prawa energetycznego przedsiębiorstwo energetyczne zobowiązane jest do utrzymywania zdolności urządzeń, instalacji i sieci do realizacji zaopatrzenia w energię w sposób ciągły i niezawodny. Standard ten można traktować jako wariant standardu obsługi odbiorców, choć nie jest to standard objęty zakresem normowania § 38 rozporządzenia taryfowego. Niedostarczenia energii nie można jednak traktować jako niedotrzymania „parametru jakościowego energii elektrycznej”, a o bonifikatach za niedotrzymanie tylko takiego parametru stanowiły postanowienia taryfy przywołane przez Sąd drugiej instancji. Dlatego na tej podstawie nie można powodowi przypisać naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego poprzez odmowę wypłaty bonifikat za przerwy w dostarczeniu energii, o których mowa w § 37a rozporządzenia taryfowego. Uwzględniając zarzut naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego z tego powodu Sąd Najwyższy miał na względzie, że zawarte w aktach postępowania postanowienia modelowej taryfy przedsiębiorstwa energetycznego takiego jak powód, zawierają wyraźnie wyodrębnione i klarownie sformułowane postanowienia dotyczące poszczególnych rodzajów bonifikat przysługujących odbiorcom końcowym. Dodatkowo Sąd Najwyższy uwzględnił, że powód stosował taryfy zatwierdzone przez regulatora rynku, co uzasadnia bardziej restrykcyjną interpretację postanowień taryfy przy stosowaniu art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Za zgodność z oryginałem
Kierownik Sekretariatu Wydziału

Tomorrow +